

УДК 37.013.8

© Бикасова С.А., 2014 р.

<http://orcid.org/0000-0002-8923-5425>

С.А. Бикасова

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СЛУЖБ ШКОЛИ У СПРИЯННІ УСПІШНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

У статті розглянуто роль соціально-педагогічних служб школи у сприянні успішній соціалізації учнів та створенні атмосфери психологічного комфорту. Сучасна школа знаходиться у стані дезадаптації взаємовідносин між педагогами та учнями, а це ще раз підкреслює важливість такого напрямку роботи соціальної педагогічної служби як сприяння успішній соціалізації дитини. Акцентовано увагу на тому, що соціально-педагогічну службу слід розглядати як своєрідне поле взаємодії соціального педагога і практичного психолога з учнями різної вікової категорії, їх учителями та батьками.

Центром цієї взаємодії мають бути інтереси дитини як особистості, яка формується. У статті наголошено на тому, що важливе місце в роботі соціально-педагогічної служби школи стала займати координація роботи педагогічного колективу з «важкими дітьми» та їх сім'ями. Тісну співпрацю соціального педагога, практичного психолога, педагогічного колективу та адміністрації школи в педагогічній підтримці дитини, активну участь в життєдіяльності дитячого колективу окреслено як необхідну умову забезпечення успішності та результативності роботи соціальної-педагогічної служби школи.

Ключові слова: соціально-педагогічна служба, соціалізація, учень, соціальний педагог, практичний психолог, особистість, виховання.

В статье рассмотрена роль социально-педагогических служб школы в содействии успешной социализации учащихся и созданию атмосферы психологического комфорта. Современная школа находится в состоянии дезадаптации взаимоотношений между педагогами и учащимися, а это еще раз подчеркивает важность такого направления работы социальной педагогической службы как содействие успешной социализации ребенка. Акцентировано внимание на том, что социально-педагогическую службу следует рассматривать как своеобразное поле взаимодействия социального педагога и

практического психолога с учащимися разной возрастной категории, их учителями и родителями.

Центром этого взаимодействия должны быть интересы ребенка как личности, которая формируется. В статье отмечено, что важное место в работе социально-педагогической службы школы стала занимать координация работы педагогического коллектива с «трудными детьми» и их семьями. Тесное сотрудничество социального педагога, практического психолога, педагогического коллектива и администрации школы в педагогической поддержке ребенка, активное участие в жизнедеятельности детского коллектива очерчено как необходимое условие обеспечения успешности и результативности работы социально-педагогической службы школы.

Ключевые слова: социально-педагогическая служба, социализация, ученик, социальный педагог, практический психолог, личность, воспитание.

The role of social-pedagogical services of school in promoting successful socialization of students and in creation an atmosphere of psychological comfort is considered in an article. Modern school is in the condition of maladjustment of relationships between teachers and students, and this fact one more time underlines the importance of such work of social pedagogical service as promoting successful socialization of child.

Attention is accented on that it is necessary to view social-pedagogical service as the original field of cooperation of social teacher and practical psychologist with students of a different age, their teachers and parents.

Interests of child as personality which forms must be the center of this cooperation. It is noted in the article, that coordination of the work of pedagogical collective with «difficult children» and their families get an important place in the work of social-pedagogical service of the school. A close collaboration of social teacher, practical psychologist, pedagogical collective and administration of school in pedagogical support of child, active participation in the vital functions of child's collective is defined as a necessary condition of providing success and effectiveness of work of social-pedagogical service of school.

Keywords: socio-pedagogical service, socialization, student, social teacher, practical psychologist, personality, upbringing.

Постановка проблеми. Девальвація системи загальнолюдських цінностей, глобалізаційні процеси в культурній галузі життєдіяльності суспільства актуалізують питання

гуманізації освіти, забезпечення прав дітей, укорінення в них почуття поваги одне до одного, формування відповідального ставлення до здоров'я в дитячому та молодіжному оточенні. Всі ці питання стають важливим економічним та гуманітарним складником державної політики. «Діти – це наші інвестиції в суспільство майбутнього, – зазначається в урядових матеріалах. – Від їхнього здоров'я та від того, яким чином ми забезпечуємо їх зростання й розвиток, включаючи підлітковий період і до досягнення ними зрілого віку, залежатиме рівень добробуту й стабільності в країні в наступні десятиліття» [1].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Останнім часом в Україні ведеться активний пошук можливостей організувати реальну підтримку та соціальний захист дітей, а також забезпечити їх права та інтереси відповідно до міжнародних угод та чинного державного законодавства. В останні роки про гуманізацію освіти, про індивідуальний підхід до учня в навчально-виховному процесі, про увагу до кожної дитини говорять і пишуть як учені в галузі педагогіки та психології, так і практикуючі учителі.

Процеси соціалізації людини як системні компоненти процесу розвитку її особистості, відповідності цього процесу нормативним стадіям та етапам досліджували Ж. Піаже, Е. Еріксон, І. Кон, З. Фрейд, А. Мудрик та ін. Праці Б. Ананьєва, Л. Божович, Г. Андрєєвої, С. Рубінштейна, Д. Ельконіна та деяких інших учених спрямовані на розгляд питань соціалізації не лише як процесу, а і результату розвитку особистості.

Проблеми організації соціально-педагогічної роботи з дітьми, їх здатності вирішувати соціально-значимі задачі широко розробляли й розробляють дослідники різних галузей: педагогіки, соціальної педагогіки та корекційної педагогіки (А. Капська, О. Безпалько, Л. Нікітін, М. Шакурова, Л. Міщик, Е. Мастюкова, В. Лозова, О. Колесникова, С. Білецька, Л. Штефан, І. Трубавіна), психології (Д. Ісаєв, А. Лурія, В. Шпалінський, І. Дубровіна, В. Столін та ін.).

Мета статті – розкрити роль сучасних шкільних соціально-педагогічних служб у сприянні успішній соціалізації учнів та створенні атмосфери психологічного комфорту.

Виклад основного матеріалу. У «Конвенції про права дитини», інших документах міжнародної спільноти, таких як «Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей», Європейська стратегія «Здоров'я і розвиток дітей і підлітків» вимагається оновлення стратегії й тактики дій державних організацій в інтересах юних громадян.

З першого класу дитина починає формуватися як особистість. Психіка школяра відчуває сильний вплив різноманітних джерел. У цей час відбуваються бурні фізіологічні та психологічні зміни. Зміна або розширення соціальних вимог до підростаючої особистості часто провокує різноманітні відхилення в поведінці, емоційні та нервово-психічні порушення. Задача соціально-педагогічної служби школи в даних умовах – допомогти дитині зорієнтуватися у потоці інформації, що має на неї вплив, створити в школі психологічно сприятливий клімат, який забезпечуватиме

розвиток моральної, психологічно-стабільної та фізично здорової особистості. Саме в рамках атмосфери психологічного комфорту може сформуватися особистість, яка легко соціалізується в нових умовах.

Головним критерієм такого психологічно сприятливого клімату є освітнє середовище, яке являє собою одночасно і розвиваюче і психотерапевтичне і психокорекційне, адже саме в такому середовищі зникають бар'єри, знімаються психологічні перепони і енергія дитини використовується не на тривогу та боротьбу, а на навчальну діяльність, нові ідеї та творчість.

Одним з найважливіших і в той же час найбільш складним напрямом професійної діяльності соціально-педагогічної служби школи є опіка або психологічний супровід дітей з проявом соціальної і психолого-педагогічної дезадаптації, сприяння їх успішній соціалізації.

Слід звернути увагу на той факт, що дана проблема вимагає від соціально-педагогічних та психологічних служб школи комплексних превентивних заходів. У багатьох інноваційних освітніх системах принцип психологічного комфорту є провідним. Він передбачає зняття усіх стресоутворюючих факторів навчального процесу, створення у школі і на уроці такої атмосфери, яка розковує дітей.

Слід звернути увагу на той факт, що психологічний комфорт є необхідним не лише для розвитку дитини та засвоєння нею знань. Адже від нього залежить і фізичний стан дітей. Успішна адаптація до конкретних умов, конкретного освітнього та соціального

середовища, створення атмосфери доброзичливості дозволяє уникнути стресового стану, який руйнівно впливає на здоров'я дітей.

Психолого-педагогічна підтримка соціально-педагогічної служби в даній ситуації і являє собою створення умов для становлення як повноцінного суб'єкта соціального життя дитини, яка має проблеми з соціалізацією, за допомогою педагогічної трансформації виховного середовища шляхом налагодження реального соціального партнерства з батьками, вчителями та дитячою спільнотою.

З огляду на сучасну школу, можна зробити висновок, що часто не дотримуються соціально-психологічні умови, які забезпечують повноцінне спілкування учнів з дорослими чи з однолітками на всіх етапах шкільного дитинства. Як наслідок, у деяких учнів формується негативне ставлення до школи, до навчання, неадекватна самооцінка, а отже і неадекватне ставлення і до оточуючих. Ефективне навчання і розвиток особистості в таких умовах неможливе.

Висновки. Отже, створення сприятливого психологічного клімату, який базується на особистісному, зацікавленому спілкуванні усіх суб'єктів навчально-виховного процесу – одна з головних задач соціально-педагогічної служби школи.

До перспективних напрямів подальшого наукового пошуку можна віднести питання щодо змісту та особливостей діяльності шкільних соціально-психологічних служб.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Европейская стратегия «Здоровье и развитие детей и подростков». – Копенгаген: ВОЗ, Европ.регион.бюро, 2005. – Режим доступа: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0020/132932/E91655R.pdf?ua=1
2. Безпальча Р. Шляхи мирного розв'язання конфліктів у школі / Р. Безпальча – Тернопіль, 2001.
3. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання / І.Д. Бех // Наук.-метод. посіб. – К.: ІЗМН, 1998.
4. Введення в соціальну роботу: Навч. посіб. / Т.В. Семигіна, І.М. Грига та ін. – К.: Фенікс, 2001.